

Fundusz sołecki w praktyce

Miniporadnik dla mieszkańców sołectw

Masz
Głos

Od momentu wejścia w życie ustawy o funduszu sołeckim w 2009 roku liczba gmin, które wyodrębniły fundusz sołecki, stale rośnie. Jak wynika z informacji przekazanej przez MSWiA, w latach 2009-13 w 55 procent gmin, w których są sołectwa, utworzono fundusz sołecki. W 2015 roku – już w 65 procent. W 2014 roku przyjęto nowelizację ustawy wprowadzającą kilka kluczowych zmian związanych z procedowaniem i funkcjonowaniem funduszu sołeckiego. W 2014 r. została uchwalona nowa ustawa o funduszu sołeckim, wprowadzająca kilka kluczowych zmian związanych z jego procedowaniem i funkcjonowaniem.

Czy po 10 latach możemy uznać, że ustawa działa należycie, a władze, sołtysi i rady sołeckie dobrze wiedzą, jak realizować fundusze sołeckie? Niestety, mimo kilku lat doświadczeń i wymiany wiedzy, w dalszym ciągu w wielu polskich gminach jest problem z funduszem sołeckim. Przejdźmy zatem krok po kroku procedurę ustawową, aby poznać możliwości, jakie mieszkańcom sołectw gwarantuje ustawa.

Krok 1: Podjęcie uchwały

Rada Gminy jest zobowiązana do dnia 31 marca roku poprzedzającego rok budżetowy, podjąć uchwałę o wyodrębnieniu lub niewyodrębnieniu funduszu sołeckiego.

W przypadku podjęcia uchwały o wyodrębnieniu funduszu sołeckiego, uchwała ta obowiązuje w kolejnych latach, aż do momentu, gdy rada gminy podejmie uchwałę o niewyodrębnieniu funduszu sołeckiego na kolejny rok. Należy pamiętać, że tam, gdzie fundusz sołecki nie został wyodrębniony, w kolejnym roku rada gminy będzie musiała zająć się ponownie uchwałą o funduszu sołeckim.

Krok 2: Informacja o wysokości środków

Wójt gminy do dnia 31 lipca jest zobowiązany do przekazania sołtysom informacji o wysokości środków przypadających danemu sołectwu.

Wysokość środków przypadających na dane sołectwo oblicza się według wzoru:

$$F = \left(2 + \frac{L_m}{100} \right) \times K_b,$$

w którym poszczególne symbole oznaczają:

F - wysokość środków przeznaczonych na dane sołectwo, jednak nie więcej niż dziesięciokrotność K_b (kwoty bazowej)*

L_m - liczbę mieszkańców sołectwa według stanu na dzień 30 czerwca roku poprzedzającego rok budżetowy, określoną na podstawie prowadzonego przez gminę rejestru mieszkańców.

K_b - kwotę bazową obliczoną jako iloraz wykonanych dochodów bieżących danej gminy, o których mowa w przepisach o finansach publicznych, za rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata oraz liczby mieszkańców zamieszkałych na obszarze danej gminy, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok budżetowy o dwa lata, ustalonej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Zwiększenie środków

Zwiększenie środków funduszu sołeckiego

>

Rada gminy uchwałą podjętą do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok budżetowy może zwiększyć kwotę środków przypadających sołectwom powyżej ustawowych limitów. Od wartości środków przypadających ponad ustawowe limity, gminom nie przysługuje zwrot z budżetu państwa. Uchwała zwiększająca wysokość środków stanowiących fundusz sołecki obowiązuje w kolejnych latach, chyba że zostanie uchylona. Mogą to być środki ze zwrotów części poniesionych wydatków na realizację

zadań w ramach funduszu sołeckiego otrzymywanych przez gminę z budżetu państwa. Do 31 lipca wójt musi również przekazać wojewodzie informację o wysokości przypadających danym sołectwom środków oraz o wysokości kwoty bazowej (K_b). Sołtys, po otrzymaniu informacji o wysokości środków przypadających na dane sołectwo, jest zobowiązany do zwołania zebrania wiejskiego, podczas którego mieszkańcy podejmą decyzję o przeznaczeniu środków stanowiących fundusz sołecki.

Krok 3: Organizacja zebrania wiejskiego

Sołtys, po otrzymaniu informacji o wysokości środków przypadających na dane sołectwo, jest zobowiązany do zwołania zebrania wiejskiego, podczas którego mieszkańcy podejmą decyzję o przeznaczeniu środków stanowiących fundusz sołecki. Tryb zwołania zebrania oraz jego przeprowadzenia określa statut danego sołectwa. Z inicjatywą, na co przeznaczyć środki funduszu sołeckiego, mogą wystąpić:

1. Sołtys
2. Rada sołecka
3. 15 pełnoletnich mieszkańców sołectwa

Ustawa nie mówi, jaki ma być tryb zgłaszania wniosków o fundusz sołecki w trakcie zebrania wiejskiego. Organizacja zebrania wiejskiego, jako organu stanowiącego sołectwa, powinna być określona w statucie sołectwa.

Fundusz sołecki może być przeznaczony na zadania, które spełniają łącznie następujące warunki:

- są zadaniami własnymi gminy
- służą poprawie warunków życia mieszkańców
- są zgodne ze strategią rozwoju gminy

Wszelkie zadania realizowane w ramach funduszu sołeckiego muszą być zadaniami własnymi gminy, którymi są sprawy o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów, a które wyszczególnione są w art. 7 ustawy o samorządzie gminnym. Środki funduszu mogą być również przeznaczone na pokrycie wydatków na działania zmierzające do usunięcia skutków klęski żywiołowej.

Kluczowe w przypadku przedsięwzięć zgłaszanych w ramach funduszu sołeckiego jest wykazanie, że ich realizacja przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców oraz zaspokoi ich wspólne potrzeby.

Każdy mieszkaniec, zastanawiając się nad tym, czy dane zadanie jest zadaniem gminy, powinien zadać sobie pytanie, czy gmina na podobne działanie wydatkowała już środki. Warto również zainspirować się przykładami z innych gmin, bądź skorzystać z porady w sprawie planowanego przedsięwzięcia, ponieważ istnieje wiele możliwości wykorzystania pieniędzy z funduszu sołeckiego.

Wniosek o fundusz sołecki

Aby fundusz sołecki został w danym sołectwie zrealizowany, musi ono przygotować i złożyć za pośrednictwem sołtysa wniosek do wójta o realizację funduszu sołeckiego. Wniosek musi spełniać następujące warunki:

1. Zostać uchwalony przez zebranie wiejskie.
2. Zostać złożony przez sołtysa w urzędzie gminy do 30 września.
3. Zawierać następujące elementy:
  - wskazanie przedsięwzięć przewidzianych do realizacji na obszarze sołectwa w ramach środków określonych dla danego sołectwa,

Złożenie wniosku o fundusz sołecki

<

- oszacowanie kosztów przedsięwzięć,
- uzasadnienie przedsięwzięć (chodzi tu przede wszystkim o uzasadnienie, w jaki sposób realizacja zadania przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców).

Krok 4: Przyjęcie lub odrzucenie wniosku sołectwa

Jeżeli wniosek sołectwa został złożony w terminie oraz spełnia wymogi formalne, czyli jest zgodny z zadaniami własnymi gminy, służy poprawie warunków życia mieszkańców oraz nie jest sprzeczny ze strategią rozwoju, a koszty zostały oszacowane w sposób należyty, wówczas wójt wprowadza przedsięwzięcia zawarte we wniosku do projektu budżetu gminy.

Jeżeli wójt uzna, że wniosek sołectwa nie spełnia wymogów ustawowych, czyli np.:

- nie został uchwalony przez zebranie wiejskie
- został uchwalony z inicjatywy innego podmiotu niż sołtys, rada sołecka lub co najmniej 15 pełnoletnich mieszkańców sołectwa
- nie zawiera wskazania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji na obszarze sołectwa
- wskazane przedsięwzięcia przekraczają kwotę środków określonych dla danego sołectwa
- wskazane przedsięwzięcia nie zostały oszacowane we wniosku
- brakuje uzasadnienia dla przedsięwzięć
- wniosek został złożony po terminie

wówczas odrzuca taki wniosek informując o tym sołtysa w ciągu 7 dni od daty złożenia wniosku.

Sołtys może w ciągu 7 dni od dnia otrzymania informacji od wójta o odrzuceniu wniosku podtrzymać swój wniosek kierując go do rady gminy za pośrednictwem wójta. O ile powodem odrzucenia wniosku nie jest przekroczenie terminu jego złożenia, zebranie wiejskie może ponownie uchwalić wniosek. Sołtys przekazuje na nowo uchwalony wniosek radzie gminy za pośrednictwem wójta w terminie 7 dni od dnia otrzymania informacji o odrzuceniu wniosku.

Rada gminy rozpatruje złożony wniosek w ciągu 30 dni od dnia otrzymania.

Krok 5: Realizacja przedsięwzięć

Proces realizacji przedsięwzięć zawartych we wniosku sołectwa może przebiegać w sposób bardzo zróżnicowany. Zależy to od procedur i zasad funkcjonujących w poszczególnych gminach. Pewne kwestie pozostają jednak niezmiennie ze względu na regulacje ustawowe.

Rola sołtysa i rady sołeckiej w procesie realizacji przedsięwzięć z funduszu sołeckiego

Rola wójta i sołtysa

>

Za realizację budżetu gminy odpowiada wójt, a to oznacza, że wypełnianie zobowiązań w ramach funduszu sołeckiego również jest po jego stronie. Wójt nie powinien zatem przenosić ciężaru tych zobowiązań na sołtysa. Czasem jednak statut gminy zezwala wójtowi na udzielanie pełnomocnictw sołtysom do samodzielnego zaciągania zobowiązań i dokonywania wydatków ze środków danego sołectwa. Bywa również, że w statutach gmin występują rozwiązania, które zaciągnięcie zobowiązania przez wójta gminy lub dokonanie wydatków ze środków sołeckich uzależniają od akceptacji tego rodzaju czynności ze strony sołtysa¹. Rolą sołtysa i rady sołeckiej jest przede wszystkim dopilnowanie, aby realizacja przedsięwzięcia była zgodna z założeniami sołectwa oraz

¹ Lachiewicz W., 2013: *Gospodarka finansowa sołectw - na podstawie ustawy o funduszu sołeckim oraz w ramach ustaleń statutu gminy i statutu sołectwa*, Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich, Warszawa str., 10.

wykonana w odpowiednim terminie. Może zdarzyć się, że sołtysi sami podejmują się czynności związanych z realizacją danego przedsięwzięcia, odciążając tym samym pracowników urzędu gminy. Trzeba jednak pamiętać, że jest to ich dobra wola, a nie obowiązek, zaś wójt nie może zrzucić odpowiedzialności za realizację funduszu na sołtysa. Wykonywanie budżetu gminy należy do obowiązków wójta. Statut gminy może upoważniać wójta do udzielania pełnomocnictw sołtysom w zakresie zaciągania zobowiązań i dokonywania wydatków ze środków danego sołectwa. Nie może jednak nakładać na sołtysów obowiązków w tym zakresie i nie zwalnia wójta od wyłącznej odpowiedzialności za realizację funduszu sołectwianego

Wspólne przedsięwzięcia sołectw

Ustawa o funduszu sołectwianym z 2014 r. wprowadziła możliwość realizacji wspólnych przedsięwzięć przez sołectwa. Każde z sołectw musi wówczas odrębnie uchwalić wniosek, wskazując, czy przedsięwzięcie przewidziano do realizacji na obszarze własnego sołectwa czy innego sołectwa w danej gminie. Jeśli wniosek dotyczy przedsięwzięcia realizowanego poza granicami sołectwa, w którym jest składany, nadal należy wykazać, że jego celem jest poprawa warunków życia mieszkańców w sołectwie składającym wniosek.

Wspólne
przedsięwzięcia
sołectw

<

Zmiana przedsięwzięć w ramach funduszu sołectwianego

Ustawa o funduszu sołectwianym umożliwia zmianę przedsięwzięcia zgłoszonego we wniosku. Takie działanie wymaga zwołania zebrania wiejskiego i uchwalenia nowego wniosku. Procedura zwołania zebrania, uchwalania i treści wniosku w przypadku dokonywania zmian we wniosku jest taka sama jak przy jego pierwotnym uchwaleniu. Zmiany przedsięwzięć zawartych we wniosku lub zakresu tych przedsięwzięć możliwe są najpóźniej do dnia 31 października roku, w którym realizowany jest fundusz sołectwianego. W jednej z gmin członkowie rady sołectwianego zostali zaskoczeni sytuacją, że zaplanowane do realizacji przedsięwzięcie w ramach funduszu nie zostało zrealizowane, a w zamian zrealizowano inne. Należy się zastanowić czy wniosek sołectwa został zmieniony zgodnie z wymogami ustawy czy nie. Przede wszystkim, należy ustalić fakty:

Zmiana
przedsięwzięcia

<

1. Czy odbyło się zebranie wiejskie, podczas którego uchwalono wniosek o zmianę przedsięwzięcia? W tej sytuacji można zażądać od urzędu gminy uchwały zebrania wiejskiego, zmieniającego wniosek, oraz protokołu i listy obecności z tego zebrania. Zgodnie z wyrokami Naczelnego Sądu Administracyjnego, wszystkie powyższe dokumenty są jawne i dostępne w ramach wniosku o informację publiczną dla każdej zainteresowanej osoby, bez konieczności uzasadniania takiego żądania.
2. Czy złożono nowy wniosek? Należy zażądać od władz gminy wniosku zebrania wiejskiego, jaki wpłynął do urzędu gminy do 31 października.

Poprawność
nowego wniosku

<

Sołtys samodzielnie nie może ingerować w treść wniosku składanego do urzędu. Wszelkie zmiany muszą być uchwalone przez zebranie wiejskie. W przypadku jakichkolwiek zmian dokonanych samodzielnie przez sołtysa lub w porozumieniu z innymi osobami, powoduje to nieważność wniosku, a wykonane w ten sposób zadania nie zaliczają się do kwoty zwrotu środków z budżetu państwa. Powoduje to niezrealizowanie funduszu sołectwianego w części przysługującej sołectwu i realną stratę środków ze zwrotu. Niestety, zdarza się czasami, że zadania w ramach funduszu sołectwianego nie są wykonane przez władze gminy. Wtedy pojawia się pytanie o okoliczności, które spowodowały niezrealizowanie przedsięwzięcia, a tym samym niewykonanie budżetu gminy. Jeżeli wskazują one na zaniedbania organu wykonawczego, to mogą stanowić jeden z argumentów za nieudzieleniem absolutorium. Niewykonanie przedsięwzięć z funduszu sołectwianego powoduje, że mieszkańcy gminy tracą podwójnie. Ich warunki życia nie ulegają poprawie, a gmina traci możliwość uzyskania dodatkowych środków stanowiących zwrot

części poniesionych wydatków. Warto więc zadać organowi wykonawczemu pytania drogą pisemną o powody braku realizacji przedsięwzięcia. Warto też pytać na bieżąco o stan prac, aby w razie konieczności dokonać odpowiednich korekt, nie czekając do ostatniej chwili.

WAŻNE!

Na koniec warto przypomnieć o najważniejszej sprawie związanej z funduszem sołeckim: **o przeznaczeniu funduszu sołeckiego decydują mieszkańcy sołectwa na zebraniu wiejskim i nie są oni związani żadnymi propozycjami ze strony władz gminy.** Decyzja mieszkańców - o ile zostanie podjęta zgodnie z prawem - jest niepodważalna i całkowicie autonomiczna. Zdarza się jednak, że zebrania wiejskie podejmują decyzje za namową organów gminy bądź innych podmiotów. Nie powinno to mieć miejsca, bowiem ogranicza to podmiotowość mieszkańców i autonomię decyzji zebrania wiejskiego, a więc prawo społeczności do dysponowania funduszem sołeckim.

Akcja **Masz Głos** to ogólnopolska inicjatywa, która wspiera mieszkańców w działaniach na rzecz ich najbliższego otoczenia. Od 2006 roku pomagamy osobom z całej Polski wprowadzać zmiany, współpracować z władzami i angażować innych do działania.

Udowadniamy, że wszyscy możemy mieć wpływ na to, co dzieje się na naszym podwórku, w gminie i powiecie.

Jeżeli masz pomysł na zmianę, chcesz działać i mieć wpływ na życie Twojej lokalnej społeczności, dołącz do akcji!

Więcej informacji znajdziesz na stronie
www.maszglos.pl

oraz na naszym profilu na Facebooku
www.facebook.com/maszglos.

Skontaktuj się z nami:
Fundacja im. Stefana Batorego
tel. 22 536 02 62
maszglos@batory.org.pl

Organizator
akcji Masz Głos

**FUNDACJA
BATOREGO**